

SUOMUSSALMI VANHA KIRKKOSAARI

109

Kivikautisen asuinpaikan
koekaivaus
Helena Taskinen 1985

Sisälllys

	sivu
Koekaivauspaikan esittely	1
Ote peruskartasta	2
Alueen topografiaa	3
Alueen koekaivaus	3
Yhteenveto	5
Valokuvat	6
Luettelo kertomukseen liittyvistä negatiiveista	7
Luettelo kertomukseen liittyvistä diapositiiveista	7
Vaaituslukuluettelo	8 - 10
Yleiskartta 1:1000	11
Vaaituskartta 1:1000	12

SUOMUSSALMI VANHA KIRKKOSAARI

- kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 1985

Kunta: Suomussalmi

Kylä: Kirkonkylä Ämmänsaari

Tila: Valtion maa

Maanomistaja 1985: Suomen valtio

Sijainti: Peruskartta 4422 10 ALANTEENJÄRVI (1973)

koordinaatit: x = 7198 46

y = 450 30

z = n. 199 (eteläisimmän pisteen koordinaatit)

Kertomukseen liittyvät löydöt: KM 22933:1-69 (diar. 25.10.1985)

Aikaisemmat löydöt: KM 20394:1-11, 20808:1-40, 21031:1-17, 22528:1-9

Aikaisemmat tutkimukset: M. Huurre & M. Perkko 1978, tarkastus (KM 20394)

M. Huurre 1980, tarkastus (KM 20808)

Asuinpaikka on mainittu Suomussalmen muinaisjäänösluettelossa numerolla 109.

Kertomukseen liittyvät kartat: peruskarttaote A4 s. 2

yleiskartta 1:1000 A3 s. 11

vaaituskartta 1:1000 A3 s. 12

Kertomukseen liittyvät negatiivit ff. 63582-63584, joista kuvat ovat sivulla 6.

Kertomukseen liittyvät diapositiivit nrot 9505-9506.

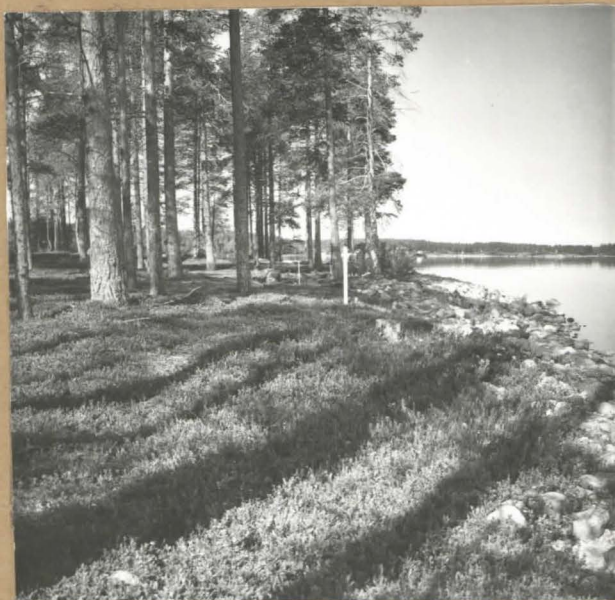
SUOMUSSALMI VANHA KIRKKOSAARI

Helena Taskinen 1985

F. 63582

Kuva 1. Maisemakuva Vanhasta Kirkkosaaresta. Kuvattu TB:n rannalta, lounaasta.

F. 63584

Kuva 2. Maisemakuva saaren pohjoisosasta. Löytörikkain alue kivikautisesta asuinpaikasta kuvassa näkyvällä kohdalla. Kuvattu idästä.

Suomussalmen Vanha Kirkkosaari valittiin yhdeksi tutkimuskohteeksi Suomussalmen Kiantajärven esihistoriallisten asuinpaikkakohteiden koe-kaivausohjelmassa 20.5.-15.7.1985. Koekaivauksen tarkoituksena Vanhassa Kirkkosaareissa oli selvittää kivistä asuinpaikka-alueen rajat, ja kuinka kiireellisiä mahdolliset lisätutkimukset asuinpaikalla olisivat.

Vanhasta Kirkkosaaresta on aiemmin löydetty irtolöytöinä kivi- ja pii-esineitä, saviastianpaloja, kvartssia.

Alueen topografiaa

Vanha Kirkkosaari on noin 220 x 200 m kooltaan oleva saari Kiantajärven eteläosassa. Se sijaitsee 3,5 km lounaaseen Suomussalmen kirkosta ja 1,8 km itään Ämmän voimalaitoksesta.

Vanha Kirkkosaari on mäntymetsää kasvavaa kangasmaata. Vesistöjen säännöstelyn aiheuttaman rantojen kulumisen estämiseksi Vanhan Kirkkosaaren rantoja on kivetty lounais-, pohjois- ja itäosassa saarta.

Vanhaa Kirkkosaarta on käytetty historiallisella ajalla hautumaasaarena. Soikeahkoja painaamia, hautauksista aiheutuneita, oli havaittavissa runsaasti eri puolilla saarta, runsaimmin saaren eteläosassa.

Maaperältään Vanhan Kirkkosaaren alue on hiekkaista, paikoitellen kuitenkin hyvinkin kivikkoista. Saaren lounaisosassa on suuri hiilumiilun pohja, joka on kooltaan noin 35 x 20 m. Koekuoppien perusteella hiiltä on paikoitellen yli metrinkin paksuudelta.

Vanhan Kirkkosaaren koekaivaus

Vanhan Kirkkosaaren koekaivaus aloitettiin saaren etelärannalta. Pitkin saaren rantakaistaletta paalutettiin koekuoppalinja 6-10 m välein ja näiden paalujen kohdalle koekuoppalinjat 4-6 m välein rannasta pois-päin, saaren keskusosaa kohti.

Saaren eteläosan koekuopista tuli kivistä asuinpaikkalöytöjä. Historiallisen ajan hautaukset olivat kuitenkin sekoittaneet pahoin kivistä asuinpaikka-alueita.

Eteläosaan saarta kaivetuista koekuopista kaksi sivusi häutapainamaa (ks. vaaituskuopat nrot 10 ja 11 s. 12). Molemmissa tapauksissa havaittiin maatonutta luuainesta ensiksi n. 20 cm syvyydellä sekä uudelleen noin 40-50 cm syvyydellä. Näille kohdin on ilmeisesti tehty kaksi päällekkäistä hautausta.

Saaren luoteis-koillisosassa oli tasainen rantaterassin kohta, jonka alueelle sijoittui rikaslöytöisin osa Vanhasta Kirkkosaaresta havaitusta kivi-kautisesta asuinpaikka-alueesta. Tämän rikaslöytöisimmän alueen pituus on noin 100 m ja sitä on noin 30 m leveydeltä pitkin rantakaistalletta saaren luoteis-koillisosassa.

Kulttuurikerros alueella oli ohut ja heikosta värjääntynyt, poikkeuksen tässä teki vain löytökuoppa 22, jossa oli noin 20 cm voimakkaasti värjääntynyttä kulttuurimaata. / 6

Osa koekuopista saaren pohjois-koillisosassa kaivettiin vain tasoon 1, jotta mahdollisten lisätutkimusten aikaan tutkittavat tasot olisivat mahdollisimman sekoittumattomia.

Kivikautista asuinpaikka-alueita oli myös Vanhan Kirkkosaaren itäosassa, mutta ei yhtä runsaslöytöisenä kuin saaren luoteis-koillisosassa. Myös tällä alueella osa koekuopista kaivettiin vain tasoon (10 cm).

Saaren lounais-länsiosaa lukuunottamatta kivikautista asuinpaikka-alueita oli koko saaren rantakaistalealueella.

Kiinteitä rakenteita tavattiin Vanhasta Kirkkosaaresta yksi liesi, josta osan kaivaja tuhosi kaivamalla kivet pois paikalta ja jatkamalla tumman hiili- ja nokimaan läpi. Loppuosa tästä liedestä päätettiin ajan niukkuuden johdosta jättää mahdollisten listätutkimusten yhteyteen. Havaittu liesi sijaitsi vaaitusrudussa 51 (ks. vaaituskartta s. 12). Liesikiveys tuli esille 45-50 cm syvyydeltä. Tummaa hiili- ja nokimaata oli noin 10 cm paksuudelta. Tästä liesikohteesta otettiin hiilinäyte radiohiiliajoitusta varten.

Koekuoppien koko oli 1 x 1 m ja ne kaivettiin 10 cm tasoissa lapiolla (pohjoisosan rikaslöytöisimmällä alueella kaivauslastalla) puhtaaseen,

Löydöttömään maahan asti, kuitenkin vähintään 50 cm syvyyteen.

Koekuopista vaaittiin pinta- ja pohjakorkeudet sekä pohjaveden korkeus, jos koekuoppaan oli tullut vesi (ks. vaaituskarttaa s. 12 ja vaaitusluku- luetteluita s. 8-10).

Koekaivauksen yhteydessä tuli esille löytöjä seuraavasti: 1 piinuolenkärki, 6 kvartsikaavinta, 1 kvartsiesine, 2 hioimen katkelmaa, 1 saviastianpala (tyypillistä kampakeramiikkaa), 3 kivilajikappaletta, 219 kvartsi-iskosta tai -kappaletta, 17 vuolikivikappaletta ja 119,9 g palanutta luuta.

Rantojen pengerryksen johdosta irtolöytöjä oli mahdollista löytää vain pengertämättömiltä rantakaistoilta. Irtolöytöinä poimittiin hioin ja kvartsiesine saaren luoteisrannalta sekä kaksi kivilaji-iskosta ja pala palanutta luuta saaren etelärannalta.

Yhteenveto

Vanhan Kirkkosaaren koekaivausten tulosten perusteella kivikautista asuinpaikka- aluetta voidaan katsoa olevan saaren etelärannalla, jossa se on kuitenkin hyvin suurelta osin historillisten haudausten sekoittama. Löytörikkain alue kivikautista asuinpaikkaa sijoittuu Vanhan Kirkkosaaren luoteis-koillisosaan. Kivikautista löytöaluetta on myös saaren itäosassa.

Vanhan Kirkkosaaren lounais- ja länsiosat olivat löytöttömiä alueita.

Koekaivauksen tulosten ja irtolöytöjen perusteella asuinpaikka ajoittuu kivikautiseksi.

Muinaisjäännösluokituksessa asuinpaikka kuuluu luokkaan II.

Helsingissä 20. tammikuuta 1986

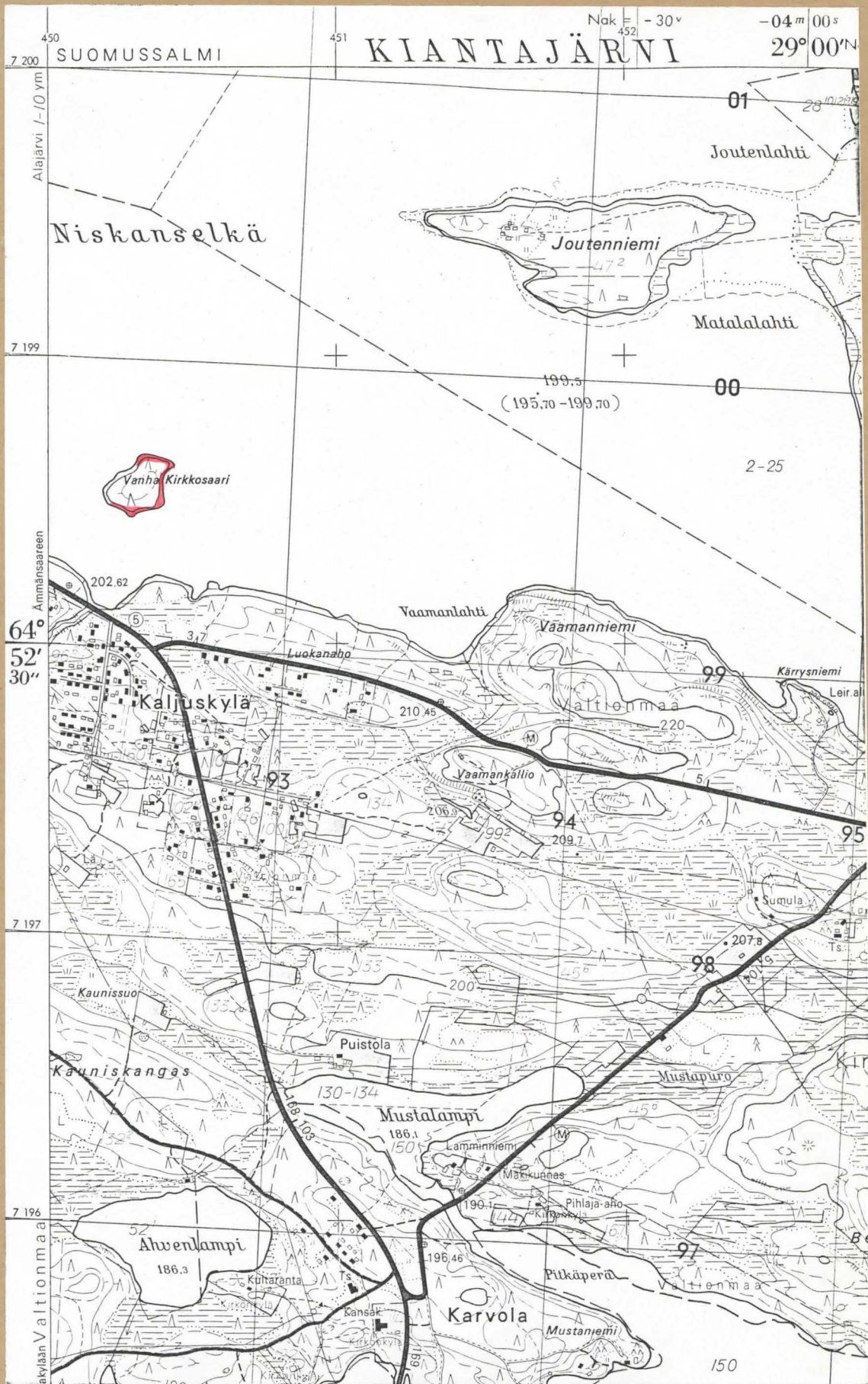

Helena Taskinen

SUOMUSSALMI VANHA KIRKKOSAARI

Ote peruskartasta 1:20 000 4422 10 ALANTEENJÄRVI (1973)

-kivikautinen asuinpaikka-alue merkitty punaisella

Luettelo kertomukseen liittyvistä negatiiveista:

- 63582 Suomussalmi Vanha Kirkkosaari. Maisemakuva Vanhasta Kirkkosaa-
resta. Kuvattu TB:n rannalta, lounaasta.
- 63583 Suomussalmi Vanha Kirkkosaari. Maisemakuva Vanhasta Kirkkosaa-
resta. Kuvattu TB:n rannalta, lounaasta.
- 63584 Suomussalmi Vanha Kirkkosaari. Maisemakuva saaren pohjoisosas-
ta. Löytörikkain alue kivikautisesta asuinpaikasta kuvassa
näkyvällä kohdalla saarta. Kuvattu idästä.

Luettelo kertomukseen liittyvistä diapositiiveista

- 9595 Suomussalmi Vanha Kirkkosaari. Kivikautinen asuinpaikka.
Kuvattu TB:n rannalta, lounaasta.
- 9506 Suomussalmi Vanha Kirkkosaari. Maisemakuva saaren pohjoisosasta.
Löytörikkain alue kivikautisesta asuinpaikasta kuvassa näky-
vällä kohdalla Vanhaa Kirkkosaarta. Kuvattu idästä.

Vaaituslukuluettelo

199,47 mpy koekuoppa pinnan absoluuttinen korkeus

198,89 mpy koekuopan pohjakorkeus absoluuttisena korkeutena

198,97 (pvk) mpy pohjaveden korkeus absoluuttisena korkeutena

Koekuoppa 1: <u>200,04</u> mpy	koekuoppa 17: <u>200,59</u> mpy
199,40	198,12
2: <u>199,81</u> "	18: <u>199,44</u> "
199,25	198,85
3: <u>199,80</u> "	199,02 (pvk)
199,14	19: <u>199,94</u> mpy
4: <u>199,73</u> "	199,15
199,29	20: <u>199,47</u> "
5: <u>200,24</u> "	198,89
199,80	198,97 (pvk)
6: <u>200,74</u> "	21: <u>199,65</u> mpy
200,11	199,24
7: <u>199,57</u> "	22: <u>199,46</u> "
199,17	198,84
8: <u>200,49</u> "	198,91 (pvk)
200,06	23: <u>199,73</u> mpy
9: <u>200,76</u> "	199,11
200,22	24: <u>199,38</u> "
10: <u>199,78</u> "	198,80
199,18	198,87 (pvk)
11: <u>200,12</u> "	25: <u>199,65</u> mpy
199,61	199,24
12: <u>199,78</u> "	26: <u>199,60</u> "
199,22	199,01
13: <u>200,16</u> "	27: <u>199,31</u> "
199,64	198,81
14: <u>199,63</u> "	198,89 (pvk)
199,18	28: <u>199,68</u> mpy
15: <u>199,91</u> "	198,92
199,48	29: <u>199,48</u> "
16: <u>199,48</u> "	198,83
198,88	198,91 (pvk)
198,46 (pvk)	30: <u>199,79</u> mpy
	199,27

koekuoppa 31: <u>199,47</u> kpy	koekuoppa 46: <u>199,56</u> mpy
199,00	199,04
32: <u>199,76</u> "	47: <u>199,45</u> "
199,16	198,81
33: <u>199,46</u> "	198,93 (pvk)
198,86	48: <u>199,45</u> mpy
198,94 (pvk)	198,96
34: <u>199,63</u> mpy	49: <u>199,74</u> "
199,04	199,19
35: <u>199,32</u> mpy	50: <u>199,87</u> "
198,79	199,31
198,95 (pvk)	51: <u>199,97</u> "
36: <u>199,53</u> "	199,35
198,94	52: <u>199,63</u> "
198,94 (pvk)	199,08
37: <u>199,33</u> mpy	53: <u>199,89</u> mpy
198,81	199,25
199,98 (pvk)	54: <u>200,14</u> "
38: <u>199,54</u> mpy	199,51
199,07	55: <u>199,99</u> "
39: <u>199,35</u> "	199,37
198,79	56: <u>200,12</u> "
198,96 (pvk)	199,61
40: <u>199,55</u> mpy	57: <u>200,06</u> "
199,05	199,46
41: <u>199,33</u> "	58: <u>200,40</u> "
198,77	199,87
198,88 (pvk)	59: <u>199,75</u> "
42: <u>199,51</u> mpy	199,21
199,00	60: <u>199,99</u> "
43: <u>199,44</u> "	199,54
198,77	61: <u>200,21</u> "
198,83 (pvk)	199,71
44: <u>199,54</u> mpy	62: <u>200,78</u> "
199,00	200,43
45: <u>199,39</u> "	63: <u>200,04</u> "
198,86	199,55
198,88	64: <u>200,25</u> "
	199,73

koekuoppa 65: 200,43 mpy
199,86
66: 199,97 "
199,74
67: 199,94 "
199,83
68: 199,63 "
199,27
69: 199,52 "
198,98
70: 199,53
199,46
71: 199,79 "
199,61
72: 199,50 "
199,37
73: 199,50 "
199,33
74: 199,44 "
199,36
75: 199,45 "
199,31
76: 199,43 "
199,31
77: 199,36 "
198,92
78: 199,35 "
198,87
79: 199,36
199,24
80: 199,45 "
198,78
81: 199,48 "
198,95
82: 199,61 "
198,93
83: 199,85 "
199,64
84: 200,60 "
199,41

SUOMUSSALMI VANHA KIRKKOSAARI HELENA TASKINEN 1985

EI HITTÄ KÄÄVÄSSÄ

YLEISKARTTA MK 4:1000 10m

KP Kiantajärven pinta 199,02 mpy 8.7.1985

PIIRT. Päivi Kontio

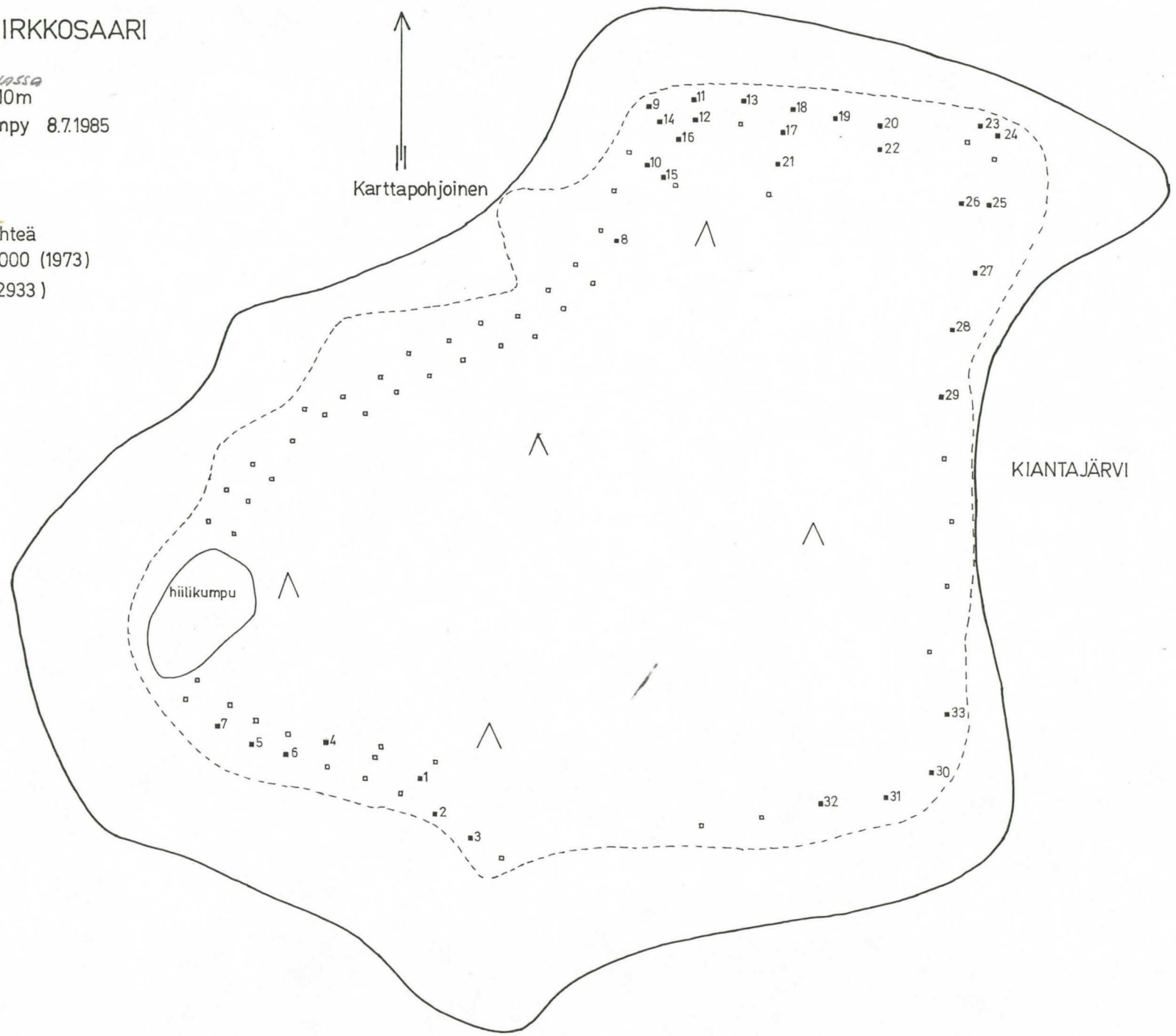
Karttapohjana käytetty peruskarttalehteä
4422 10 ALANTEENJÄRVI mk 1:20 000 (1973)

■ 1 koekuoppa, josta löytöjä (KM 22933)

□ löydötön koekuoppa

--- vesiraja 8.7.1985

^ havupuu

KIANTAJÄRVI

SUOMUSSALMI VANHA KIRKKOSAARI
 HELENA TASKINEN 1985

EI MITTALAAMASSA
 VAAITUSKARTTA MK 1:1000 \longleftrightarrow 10m

KP Kiantajärven pinta 199,02 mpy 8.7.1985

PIIRT. PÄIVI KONTIO

Karttapohjana käytetty peruskarttalehteä
 4422 10 ALANTEENJÄRVI mk 1:20000 (1973)
 a1 numeroitu koekuoppa (ks. vaaitusluettelo)
 ---vesiraja 8.7.1985

